

Οι θέσεις του Όκκαμ για τον φυσικό κόσμο και η επίδραση της Αριστοτελικής σκέψης (Μίνα Μπουλέκου, Συγγραφέας, Ποιήτρια, Αρθρογράφος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=153592>]

Πίστευε ότι η υπόθεση, πως ένα εμπειρικό γεγονός οφείλεται σε κάποιο άλλο, μπορεί να είναι εσφαλμένη, διότι η αιτία κάλλιστα μπορεί να βρίσκεται στη Θεία Θέληση. Για αυτό κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η υπέρβαση των καθορισμένων ορίων της εμπειρίας βάση απλών εμπειριών δεν έχει κανένα απολύτως νόημα[23].

Φωτο: Σπύρος Δρόσος

Ο Όκκαμ ήταν υποστηρικτής της άποψης ότι δεν θα πρέπει να βγάζουμε συμπεράσματα για πράγματα τα οποία υπερβαίνουν την ανθρώπινη αντίληψη, γι' αυτό και θεωρούσε ότι η εξήγηση των φαινομένων θα πρέπει να γίνεται στο βαθμό που οι γραμματικοί όροι που την συνθέτουν έχουν απόλυτα λογική συνέπεια και λογικό περιεχόμενο[24]. Η «αιτία» για αυτόν δεν είναι κάτι ξεχωριστό και ανεξάρτητο από το αντικείμενο[25], αλλά ενυπάρχει σε αυτό, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση της κίνησης. Η αιτία σε αυτήν την περίπτωση είναι το πρώτο κινούν: «Κάθε πράγμα που κινείται, κινείται από ένα κινούν»[26]. Αντίστοιχα όταν εξετάζει το φαινόμενο της θερμότητας των πραγμάτων, καταλήγει στην άποψη ότι δεν υπάρχει κάτι άλλο πέρα από το φως που θερμαίνει. Και εδώ η διαδικασία της μεταβολής δεν είναι για αυτόν ούτε ποιότητα, ούτε ουσία[27].

Μέχρι σε ένα βαθμό η σκέψη του συμπίπτει με τη σκέψη του Αριστοτέλη, αφού και για τον Έλληνα φιλόσοφο, υπάρχουν εγγενείς και εν δυνάμει ιδιότητες στα αντικείμενα, οι οποίες είναι υπεύθυνες για το φαινόμενο της μεταβολής. Ωστόσο η απόρριψη των αναγκαίων αιτιακών σχέσεων μεταξύ των γεγονότων, όπως και της δυνατότητας εντοπισμού και περιγραφής αυτής της σχέσης τον απομακρύνουν αισθητά από την αριστοτελική τελεολογική αντίληψη[28].

Συμπερασματικά, η αριστοτελική σκέψη επηρέασε αισθητά τη σκέψη των διανοούμενων του Μεσαίωνα. Θεωρούμε ότι, παρά την προσκόλλησή τους στα

δόγματα της χριστιανικής πίστης, το ενδιαφέρον τους για την εξήγηση του φυσικού κόσμου δεν μπορεί να θεωρηθεί υποδεέστερο από αυτό του Έλληνα φιλοσόφου. Οι συνθήκες ήταν απλά διαφορετικές και οφείλουμε να κατανοήσουμε το γεγονός ότι η φιλοσοφία και η επιστήμη επηρεάζεται από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο καλλιεργείται. Απ' ότι φαίνεται τα Φυσικά του Αριστοτέλη, προσέφεραν ένα πλούσιο υλικό για την εξήγηση φαινομένων όπως η μεταβολή και η κίνηση. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου οι αριστοτελικές θέσεις έρχονταν σε αντίθεση με τις ιδέες του χριστιανικού δόγματος, τότε προέκυπταν προβλήματα που μάλλον όχι επιλύονταν με την απαγόρευση των αριστοτελικών θέσεων.

Εν κατακλείδι θεωρούμε ότι, εάν δεν υπήρχε αυτή η σύγκρουση μεταξύ Πίστης και Λόγου, δεν θα είχε επέλθει και η εξέλιξη των φυσικών επιστημών, ως αποτέλεσμα αφ' ενός της διαδοχικότητας, της συνέχειας και της προόδου και αφ' ετέρου μέσα από τις συγκρούσεις και τις ρήξεις που επηρέασαν έντονα αυτή την περίοδο των Μεσαιωνικών Χρόνων.

[23] Grant, ό.π. σ. 47

[24] Ασημακόπουλος - Τσιαντούλας, ό.π. σ.σ. 138 - 139

[25] Ό.π. σ. 143

[26] Lindberg, ό.π. σ. 415

[27] Ασημακόπουλος - Τσιαντούλας, ό.π.

[28] Grant, ό.π. σ. 48π

Βιβλιογραφία

- Ασημακόπουλος Μ. και Τσιαντούλας Α. (2008), **Οι Επιστήμες της Φύσης και του Ανθρώπου στην Ευρώπη (Τόμος Α')**, Πάτρα: ΕΑΠ.
- Crombie A.C., (1994), **Από τον Αυγουστίνο στον Γαλιλαίο. Η επιστήμη τον Μεσαίωνα (5ος - 13ος αιώνας)**, τόμος Α. μτφρ. Θεοδώρα Τσίρη, Ιορδάνης Αρζόγλου, Αθήνα: ΜΙΕΤ
- Grant Edward (2008), **Οι φυσικές επιστήμες τον Μεσαίωνα, μετάφραση Ζήσης Σαρίκας, πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης: Ηράκλειο**
- Lindberg David, (1997), **Οι απαρχές της Δυτικής επιστήμης**, μτφρ. Η.Μαρκολέφας, Παν/κές Εκδόσεις Ε.Μ.Π. Αθήνα